

Asia: VN/25768/2024

Lausunto hallituksen esitysluonnokseen liikennepalvelun ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (taksit)

Lausunnonantajan lausunto

AKT ry edustaa taksialan työehtosopimusosapuolta ja siten taksialan työntekijöitä valtakunnallisesti. AKT ry neuvottelee työehtosopimuksen taksialalle ja kuluva sopimuskausi päättyy 31.1.2028. Pääosa työehtosopimuksen soveltamisalalla toimivista yrityksistä harjoittavat erityisryhmien kuljetuspalveluita. Esityksessä tunnistetut haasteet ilmenevät kuitenkin läpi toimialan.

Huomionne esityksen nykytilan arviointia koskevasta luvusta 2

Esityksen nykytilan arviointia koskevassa luvussa on kattavasti arvioitu alaan kohdistuvan sääntelyn nykytilaa, sen uudistuksia ja sääntelyn tai sen puutteen luomia haasteita. Erityisesti esiin nousevat haasteet säännösten toimeenpanoon liittyvässä valvonnassa, säännösten hajaantuminen eri lähteisiin, oikeudellinen epävarmuus ja uudistusten alalle tuomien muutosten aikaansaama taksipalveluiden käyttöön liittyvä luottamuksen puute kuluttajan ja kuntalaisten näkökulmasta. Kuluttajien epäluottamus ja koettu turvattomuuden tunne mm. ennalta tilaamattomissa kyydeissä on ongelma, johon täytyy löytyä ratkaisu.

Niin kutsutut harmaat yritykset ja niiden lisääntynyt toiminta alalla syövät rehellisten yhtiöiden ja yrittäjien markkinoita ja siten vaikuttavat kielteisesti myös AKT ry:n edustamien työntekijöiden ansiokehitykseen (Verohallinnon selvityksen mukaan vuosina 2021–2021 alalla maksettuja pimeitä palkkoja lähes 3 miljoonan euron edestä). Kaikki tämä vääristää alan markkinoita. Siten tehostettu valvonta ja selkeät sekä myös toimeenpantavat seuraamukset ovat erittäin kannatettavia.

Erityiskyyteihin liittyvä kilpailutusmenettely on ollut omiaan suosimaan halvimman tarjoajan tuottamia palveluita, ja tämä aiheuttaa laatuongelmia laajemminkin kuljetuspalveluissa. Lainsäätäjän tulee toimia harkitessaan huomioida myös kuntalaisten asema näin kilpailutettujen palveluiden loppukäyttäjänä. Hintakilpailutus korostaa kuljettajien koulutuksen tarvetta. Koulutuksessa sekä luvituksen edellytyksissä tulee huomioida ja varmistaa myös kotimaisten kielten riittävä osaamistaso. AKT ry kannattaa taksinkuljettajan koulutuksen palauttamista pakolliseksi sekä kokeissa havaitun vilpin jälkikäteisen sanktioinnin mahdollistamista. Lisäksi tulisi nykyistä arviointia ja sääätelyä paremmin varmistaa lupien hyväksymiseen liittyvien menettelyiden luotettavuus ja tarkoituksenmukaisuus niissä tilanteissa, joissa EU:n ulkopuolisen valtion myöntämiä lupia tarkastellaan.

Huomionne taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

AKT ry kannattaa taksiliikenneluvan myöntämisen edellytysten tiukentamista ehdotetulla tavalla luvan haltijaan kohdistuvien osin.

Esityksessä sääntelyn piiriin tuotavat rikokset ovat jo nyt taksinkuljettajan ajoluvan saamisen esteenä ja on perusteltua laajentaa kokonaisuus koskemaan myös liikenneluvan haltijaa. Näin voidaan pyrkiä estämään rikollisen toiminnan pesiytymistä alalle ja parantamaan alan yleistä turvallisuutta, sekä hyvämaineisuutta. Tätä kautta alan vetovoimaa saadaan parannettua työntekijöiden ja asiakkaiden silmissä.

Lisäksi AKT ry pitää tärkeänä mahdollisen kokeessa suoritettujen vilpin sanktioimisen laajentamisen myös siinä tilanteessa, että vilppi huomataan jälkikäteen.

Huomionne taksien tunnistamista, valvontaa ja hinnoittelua koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

AKT ry puoltaa esitystä kokonaisuudessaan. Ammattimaisessa henkilökuljetusliikenteessä olevan ajoneuvon tulisi olla rekisteröitynä ammattimaiseen liikenteeseen ja se tulisi kytkeä taksiliikenneluvan haltijaan. Nykytilanne on kestävä, sillä nyky sääntelyn puitteissa on käytännössä mahdollista harjoittaa täysin luvaton kuljetustoimintaa. Ehdotettu sääntely helpottaisi valvontaa ja siten myös ehdotettujen seuraamusten toimeenpanoa. Taksiliikenteen harjoittajien julkinen rekisteri taas parantaisi alan turvallisuutta ja toisi lisää läpinäkyvyyttä toimintaan.

AKT ry kannattaa erityisen rekisterikilven käyttöä taksina toimivissa ajoneuvoissa ja näitä koskevien rikkomusten sanktiointia. Erityisesti kuljettajalle osoitettava henkilökohtainen vastuu hintatietojen ilmoittamisesta 100 euron liikennevirhemaksun uhalla (*uusi 268 b §*) voi käytännössä parantaa ennalta tilaamattomien kyytien luotettavuutta ja käyttöä. Tämä lisää turvallisuutta ja karsii harmaata taloutta. Mainitut hyödyt painavat arvioinnissa enemmän, kuin uuden järjestelmän läpiviennistä aiheutuvat kustannukset. Esityksen arvioinnissakin esiin tuotu harmaan talouden volyyymi puoltaa lausuttua (Verohallinnon selvitys 2021–2021; 8,7 miljoonaa kirjanpidon ulkopuolelle jääneitä tuloja, 4,3 miljoonalla muita epäselvyyksiä ja 3 miljoonan edestä pimeitä palkkoja).

Lisäksi AKT ry pitää hyvänä säännösesitystä siitä, että ajoneuvoissa tulisi olla mittauslaitelain mukainen vaatimukset täyttävä taksamittari. Alalla tulee olla yhtenäinen ja turvallinen järjestelmä, johon tieto kerätään kaikista ajatuista kyydeistä maksutavasta riippumatta. Näin viranomaisilla olisi paremmat mahdollisuudet valvontaan ja seurantaan. Yleisin palkkausmuoto alalla on provisiopalkkaus ja siten taksamittari olisi myös kuljettajan oikeusturvan kannalta merkittävä parannus. Taksamittarin kautta saatu selkeä ja yhteneväinen tieto edistäisi esim. oikeasuhtaisen palkanmaksun varmistamista ja kuljettajan mahdollisuutta riitauttaa saamatta jääneet

ansiot. Nykytilassa kuljettajan on erittäin vaikea varmistaa oikeasuhtainen ansio puhumattakaan mahdollisuuksista työsuhtesaatavien riittäytymisestä.

Huomionne taksinkuljettajan ajoluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

AKT ry kannattaa taksinkuljettajan ajoluvan saamisen edellytysten tiukentamista ehdotetulla tavalla. Taksinkuljettajien tulisi olla nuhteettomia ja väkivaltarikokset, petokset, ampuma-aserikokset ja muuta yleistä turvallisuutta vaarantava toiminta menneisyydessä tulee huomioida ajolupaa annettaessa. Tämä estää rikollisen toiminnan pesiytymistä alalle ja parantaa alan yleistä turvallisuutta, sekä hyvämaineisuutta. Tätä kautta alan vetovoimaa saadaan parannettua työntekijöiden ja asiakkaiden silmissä.

Lisäksi AKT ry puoltaa taksinkuljettajien koulutusvaatimusten tiukentamista esitetyllä tavalla kaikilta osin. Koulutus ei nykytilassa ole riittävää ja valitettavan usein kuljettajien epäpätevyyteen liittyvät ongelmat nousevat jopa julkiseen keskusteluun. Erityisesti ammattiosaamiseen liittyvät ongelmat korostuvat erityisryhmien kuljetuksissa, sillä kuljetettavat ovat pääosin heikommassa asemassa olevia alaikäisiä, vanhuksia tai liikuntarajoitteisia henkilöitä. Kuljettajalla on näissä tilanteissa korostunut vastuu. Aiemmin mainitut ongelmat halvimman tarjoajan voittamista kilpailutuksista korostuvat heikossa laatutasossa. Usein esiin nousevia ongelmia ovat myös kuljettajien heikko kotimaisten kielten taito ja paikallistuntemus. Yhteismitallisilla edellytyksillä luvan saamiseksi voidaan siten entistä paremmin varmistaa riittävän laatutason lisäksi myös tasapuolisen kohtelun velvoitteiden toteutuminen ja myös kuljettajien oikeudet työelämässä.

Huomionne koulutusorganisaatioiden hyväksyntää ja valvontaa koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

AKT ry pitää esitystä on kannatettavana ja oikean suuntaisena. Koulutusorganisaatioiden kelpoisuusvaatimusten tulisi olla nykyistä tarkemmat koulutuksen laadun varmistamiseksi. Kouluttajana/koulutusvastaavana ei tulisi saada toimia, jos on aiemmin syylistynyt vilpilliseen tai rikolliseen toimintaan.

Huomionne esityksen vaikutusten arviointia koskevasta luvusta 4.2

Vaikutusten arviointi on ymmärrettävästi joiltain osin ollut haasteellista, sillä kaikkea tarvittavaa tietoa alalta ei ole ollut saatavilla nykysääntelyn luomassa tilassa. Uusien järjestelmien läpivientiin menevät kustannukset tulevat kuitenkin verotulojen palautuksina harmaan talouden supistuessa. Edelleen yhteismitalliset ja luotettavat markkinat kasvattavat yritysten ja siten myös palkansaajien tuloja, kun asiakkaiden luottamus alaa kohtaan ja taksien saatavuus lisääntyy.

Huomionne esityksen voimaantuloa ja siirtymäsäännöksiä koskevasta luvusta 9

Ei lausuttavaa.

Huomionne perustuslakia ja säätämisjärjestystä koskevasta kappaleesta 10

Ei lausuttavaa.

Juha Ollas
sopimustoimitsija, taksiliikenne